

XXVII Интернационални научни скуп
Стратегијски менаџмент
 и системи подршке одлучивању
 у стратегијском менаџменту
SM2022

Subotica (Srbija), 20. Maj 2022. godine

Стојанка Дакић
 Економски факултет у Суботици
 Суботица, Србија
 stojanka.dakic@ef.uns.ac.rs

Дејан Брцанов
 Економски факултет у Суботици
 Суботица, Србија
 dejan.brcanov@ef.uns.ac.rs

УТИЦАЈ COVID-19 КРИЗЕ НА ТРЖИШТЕ РАДА СРБИЈЕ

Апстракт: Глобална пандемија изазвана вирусом Covid-19 утицала је на економију сваке земље у свету, без изузетка. Циљ овог рада је да сагледа утицај кризе, изазване вирусом Covid-19, на тржиште рада Србије. Периоди потпуног затварања, промене у начину пословања, ограничења радног времена, као и онлајн рад утицали су и на понуду и на тражњу на српском тржишту рада. На почетку кризе највеће последице су претрпели послодавци и запослени у сектору угоститељства, туризма, саобраћаја и личних услуга (тзв. висококонтактне делатности). Пад запослености и дохотка у овим областима довео је до пада тражње за производима и услугама из сектора који припадају тзв. ниско-контактним делатностима, што је пренело кризу на целокупну привреду и изазвало погоршање економског и друштвеног положаја становништва. У раду су представљени кључни индикатори тржишта рада Србије пре и током кризе изазване вирусом Covid-19 како би се указало на озбиљност њених последица и створила основа за будућа истраживања развоја сектора који су највише погођени кризом.

Кључне речи: Covid-19, тржиште рада, економска криза, Србија

THE IMPACT OF THE COVID-19 CRISIS ON THE SERBIAN LABOR MARKET

Abstract: The global pandemic caused by the Covid-19 virus has affected the economy of every country in the world without exception. The aim of this paper is perceive the impact of the Covid-19 crisis on the Serbian labor market. Periods of complete closure, changes in the way of doing business, restrictions on working hours, as well as online work have affected both supply and demand in the Serbian labor market. At the beginning of the crisis, the biggest consequences were suffered by employers and employees in the catering, tourism, transport and personal services sectors (so-called high-contact activities). The decline in employment and income in these areas has led to a decline in demand for products and services from sectors that belong to the so-called low-contact activities, which spread the crisis to the entire economy and caused the deterioration of the economic and social position of the population. The paper presents key indicators of the Serbian labor market before and during the Covid-19 crisis in order to point out the seriousness of its consequences and create a basis for future research on the development of the sectors most affected by the Covid-19 crisis.

Key words: Covid-19, labor market, economic crisis, Serbia

1. УВОД

Економска криза изазвана глобалном пандемијом корона вируса представља изазов са којим се тренутно суочава цео свет. Сматра се да је COVID-19 пандемија изазвала највећу светску економску рецесију од периода Велике депресије на овамо (Bortz et al., 2020). Ова криза се, због природе свог настанка, у великој мери разликује од претходних економских криза будући да је испољила директан утицај на реалну економију и када је у питању агрегатна понуда и тражња (Carletti et al., 2020).

Циљ овог рада је да сагледа какав је утицај (у економском смислу) криза, изазвана пандемијом корона вируса, испољила на тржиште рада Србије и њене актере. Кроз анализу кретања индикатора тржишта рада, у периоду који је претходио избијању пандемије и у прве две године трајања исте, аутори су настојали да пруже реалну слику стања на тржишту рада Србије, која би послужила као основ за предузимање будућих акција усмерених ка санирању последица кризе.

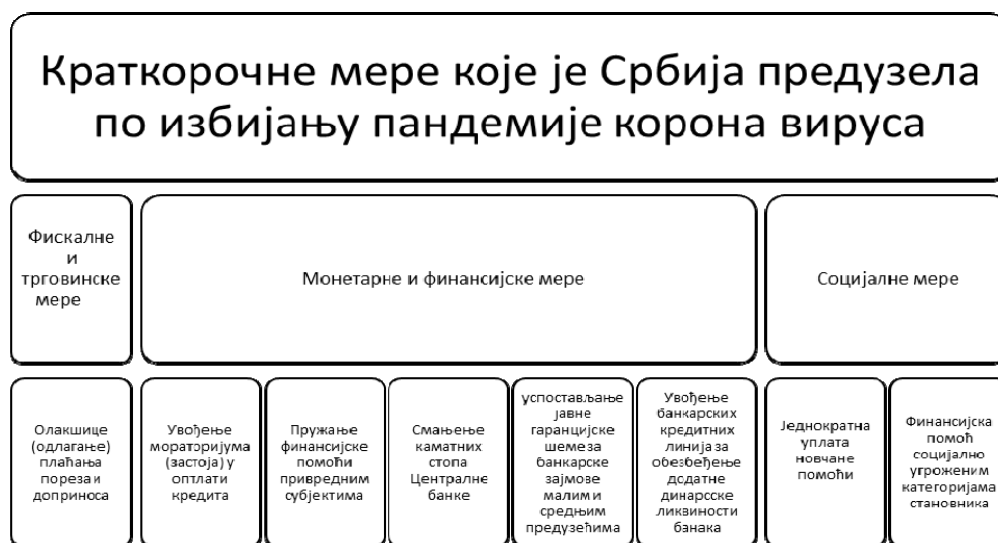
Увођење ванредног стања у Србији, марта 2020. године, водило је потпуном затварању већег дела земље, ограничењу радног времена и успостављању нових услова пословања који су били подређени предузетим мерама социјалног дистанцирања и здравствене заштите становништва.

Предузете мере усмерене ка сузбијању ширења корона вируса изазвале су шок на страни агрегатне понуде. Послодавци и запослени у сектору угоститељства, туризма, пружања услуга, транспорта и другим тзв. високо-контактним активностима суочили су се са смањењем обима пословања, затварањем радних места и последично смањењем прихода. Све ово употпуњено неизвесношћу у погледу времена трајања кризе и потешкоћама у одржавању међународних ланаца снабдевања довело је до смањене тражње за производима и услугама из сектора тзв. ниско-контантинних активности, које у првом маху нису биле угрожене.

Један од главних циљева државе, у економском и социјалном смислу, био је задржати и очувати радна места на тржишту рада, те заштити економски и друштвени статус грађана. Кроз пакет помоћи, држава је пружила субвенције приватним (микро, малим и средњим) предузећима током 2020. и 2021. године. Пакет помоћи се састојао од субвенционисања неколико нето зарада по сталном запосленом. Услов је био задржавање најмање 90% сталне радне снаге, односно забрана отпуштања радника у условима кризе.

Други пакет помоћи био је усмерен на становништво земље и огледао се у виšekратној директној новчаној помоћи чији је циљ био да побољша и подржи приход домаћинстава, подстакне становништво на потрошњу и на тај начин допринесе расту потрошачке тражње и очувању радних места.

Поред наведених интервенција држава је у току прве две године избијања глобалне пандемије спровела низ интервенције (слика 1) путем којих је настојала да заштити интересе и положај својих грађана и привреде у целини.

Слика 1: Преглед краткорочних мера које је Србија предузела по избијању пандемије корона вируса
Извор: Аутори на основу података World Bank Group, 2020.

Читав пакет помоћи који је укључивао горе наведене мере био је вредан скоро 13% БДП-а (Светска банка, 2021).

„Овај приступ који се може дефинисати као програм фискалног стимуланса, а не само помоћ у невољи, зато што се није ограничио само да делимично или потпуно надокнади директне губитке фирмама и појединцима, допринео је не само значајном ублажавању БДП-а и очувању запослености, него и спречавању значајнијег раста сиромаштва и доходне неједнакости „ (ILO, 2020).

Рад је структуриран из три дела. У уводном делу, поред циља и сврхе рада, дат је кратак преглед краткорочних мера које је Србија као држава предузела по избијању пандемије короне вируса како би заштитила интересе привреде и становништва. У другом делу дат је приказ кључних индикатора тржишта рада за радно способна лица (старости од 15 до 64 године) у години која је претходила избијању пандемије (2019. година), као и у прве две године трајања исте (2020. и 2021. година). Посебно поглавље овог дела рада је посвећено изгубљеним пословима (изарженим као 40-часовни или 48-часовни послови) за време трајања пандемије, као и утицају кризе на рањиве категорије тржишта рада (млада лица и жене). У последњем, трећем делу, дат је кратак резиме утицаја кризе на тржиште рада Србије, закључна разматрања и препорука за будућа истраживања.

2. УТИЦАЈ КОВИД КРИЗЕ НА КРЕТАЊА НА ТРЖИШТУ РАДА СРБИЈЕ

Након економске кризе из 2008. године, тржишту рада Србије било је потребно више од 3 године да покаже прве знаке опоравка. Основна карактеристика тржишта рада Србије у периоду од 2011. до 2020. године био је тренд општег побољшања свих кључних показатеља његовог функционисања. Пандемија вируса Covid-19 је тај тренд прекинула. Специфичност узрока настанка економске кризе подстакнуте пандемијом корона вируса захтевала је другачији приступ наметнутом изазову и другачије прилагођавање тржишта рада и привреде земље у целини у односу на пређашње економске кризе. Погоршање перформанси тржишта рада и смањење тражње за радом било је условљено функционисањем економије у новонасталим условима, које су диктирале мере предузете ради заштите здравља становништва (национални карантин и ограничење кретања, скраћење радног времена, социјална дистанца, рад од куће и сл.). У оквиру овог поглавља дат је приказ кључних показатеља тржишта рада Србије у периоду од 2019. до 2021. године, процена изгубљених радних сати у 2020. години, означеној као години у којој је пандемија изазвана корона вирусом започела, као и утицај кризе изазване пандемијом на рањиве категорије учесника тржишта рада – у првом реду, на младе и жене.

2.1. Кретање основних показатеља на тржишту рада

Према Анкети о радној снази, радно способно становништво (популација старости изнад 15 година) се дели на активно (запослена и незапослена лица) и неактивно (особе које нису класификоване ни као запослене, ни као незапослене) становништво. Најзначајнији индикатори тржишта рада, који произилазе из ове поделе радно способне популације, су следећи:

1. стопа активности (стопа учешћа радне снаге) - дефинише се као мера пропорције радно способног становништва које има активан статус на тржишту рада (запослени и они који активно траже посао). На основу ње се оцењује релативна величина понуде радне снаге расположиве за укључивање у производњу робе и пружање услуга,

2. стопа запослености - дефинише се као удео запослених лица у укупном броју радно способног становништва,

3. стопа незапослености – дефинише се удео незапосленог становништва у укупном броју активног становништва.

4. стопа неактивности – дефинише се као мера пропорције радно способног становништва једне земље које није у статусу ни запосленог, ни незапосленог у референтном периоду.

У табели 1 дати је приказ основних показатеља тржишта рада за лица радног узраста од 15 до 64 године у Србији по полу. Показатељи су праћени у периоду од 2019. до 2021. године. У обзир је узета и година која је претходила избијању пандемије како би се стекао реалан увид у стање тржишта рада Србије.

Табела 1: Основни показатељи тржишта рада Србије (лица радног узраста од 15 до 64 године) по полу

Показатељ	Пол/Година	2019	2020	2021
Стопа активности (%)	Укупно	68,1	67,7	66,4
	Мушкарци	74,9	74,6	73,6
	Жене	61,3	60,8	59,2
Стопа запослености (%)	Укупно	60,7	61,3	59,7
	Мушкарци	67,1	67,7	66,4
	Жене	54,3	54,8	53
Стопа неактивности (%)	Укупно	31,9	32,3	33,6
	Мушкарци	25,1	25,4	26,4
	Жене	38,7	39,2	40,8
Стопа незапослености (%)	Укупно	10,9	9,5	10,1
	Мушкарци	10,4	9,2	9,8
	Жене	11,5	9,9	10,5

Извор: Аутори на основу података АРС, РЗС.

Ако посматрамо податке из табеле 1, који су дати на годишњем нивоу, стичемо утисак да је стање тржишта рада Србије у 2020. години, означеној као години избијања пандемије, задовољавајуће. На такав закључак нас наводе подаци да је стопа запослености порасла за 0,6 процентних поена, док је стопа незапослености смањена за 1,4 поена и сведена на једноцифрен број (9,5%) први пут после дужег времена.

Ове, на први поглед, позитивне промене је потребно посматрати са дозом резерве. Смањена незапосленост јесте једним делом последица раста запослености, али у већој мери је последица смањене стопе активности становништва (пад за 0,4 процентна поена). Запослености у неким секторима, означеним као најугроженијим, је „чувана“ програмима субвенције Владе и на тај начин вештачки одржавана.

Све ово наводи нас да се запитамо да ли је коришћење годишњих података о посматраним показатељима тржишта рада оправдано, када је 2020. година у питању. Будући да је циљ овог рада је да укаже на ефекте Covid-19 кризе на тржиште рада и у том смислу одговор на претходно постављено питање би био „не“.

Посматрану 2020. годину би могли да поделимо на три периода:

- период до средине марта (момента проглашења ванредног стања у Србији) - период у коме је све текло и функционисало нормално,
- период од средине марта до средине маја – период потпуног затварања,
- и период од маја до краја године – период који карактеришу промене у ограничењима рада и кретања које су се мењале на месечном нивоу.

Имајући горе наведено у виду, јасно је да поменути анализу ефеката кризе на тржиште рада не можемо заснивати на годишњим подацима АРС, него на кварталним, па чак и на месечним. Једино на тај начин можемо извући валидне закључке.

У табели 2 дат је приказ основних показатеља тржишта рада у Србији за лица радног узраста од 15 до 64 године по кварталима у периоду од 2019. до 2021. године

Табела 2: Квартални приказ показатеља тржишта рада Србије у периоду од 2019. до 2021. године

Показатељ тржишта рада/Година (квартал)	2019	2019	2020	2020	2020	2020	2021	2021	2021	2021
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Стопа активности (%)	68,4	68,7	67,6	65,2	68,7	69,3	68,5	69,8	71,7	71,0
Стопа запослености (%)	61,5	61,7	60,7	60,2	62,2	62,1	59,5	61,8	64,0	63,8
Стопа неактивности (%)	31,6	31,3	32,4	34,8	31,3	30,7	31,5	30,2	28,3	29,0
Стопа незапослености (%)	10,0	10,2	10,2	7,7	9,5	10,5	13,2	11,4	10,8	10,2

Извор: Аутори на основу података АРС, РЗС, 2022.

Ако упоредимо податке дате у табели 2 из првог квартала 2021. године и четвртог квартала 2019. године (првих годину дана кризе) видимо незнатан раст стопе активности (0.01 процентни поен), пад запослености (2 процентна поена), пад стопе активности (0.01 процентни поен) и значајан раст стопе незапослености (3,2 процентна поена).

У табели 3 дат је приказ лица која су се запослила или напустила посао изражено као проценат укупне запослености у периоду од 2019. до 2021. године. Процент лица старости од 15 до 64 године у укупној запослености који су се запослили на новом радном месту у периоду од другог квартала 2020. године закључно са четвртим кварталом исте године (првих 9 месеци пандемије) је значајно мањи у односу на период пре избијања пандемије, али и у односу на период 2021. године.

Табела 3: Лица старосне доби од 15 до 74 године која су се у скорије време запослила или напустила посао у Србији (% у укупној запослености)

Година / Квартал	% у укупној запослености	
	Запослили се	Напустили посао
2019		
Q1	5,3	3,7
Q2	5,0	3,4
Q3	5,0	4,0
Q4	5,0	3,6
2020		
Q1	4,7	4,2
Q2	3,3	3,8
Q3	4,4	3,1
Q4	4,5	3,4

2021		
	Q1	5,1
	Q2	5,0
	Q3	5,5
	Q4	

Извор: Аутори на основу података ILO, 2022.

Анализом података приказаних у табели 4 можемо закључити да је управо у другом кварталу 2020. године (период затварања) највећи проценат незапослених прешао из статуса незапослених лица у статус неактивних лица на тржишту рада Србије.

Табела 4: Квартални приказ транзиције незапослених лица у неактивна лица на тржишту рада Србије (% незапослени)

Квартал	2019	2020	2021
Q1	27,5	29,8	
Q2	23,5	43,1	26
Q3	29,4	27,1	30,8
Q4	27	29,5	

Извор: Аутори на основу података ILO (2022).

2.2. Процена изгубљених радних сати

Међународна организација рада (ILO) је развила тзв. *nowcasting model* процене изгубљених радних сати како би измерила утицај кризе на тржиште рада. Ово моделирање је базирано на подацима за предвиђање укупних сати рада који су доступни у реалном времену. Процене се врше директно или индиректно у зависности од расположивости високофреквентних националних података попут Анкете о радној снази, административних регистара запослених, националних рачуна и сл. Да би корисници лакше разумели податке, изгубљени радни сати су претворени у послове са пуним радним временом. Моделирање изгубљених радних сати у Србији је вршено директно и дато је у табели 5.

Табела 5: Изгубљени радни сати и послови са пуним радним временом

Период	Изгубљени послови са пуним радним временом (40 часова) у часовима	Изгубљени послови са пуним радним временом (48 часова) у часовима	% изгубљених сати рада
2020-Q1	190000	160000	5,6
2020-Q2	510000	420000	14,8

Извор: ILO Nowcasting model (26. jun 2020).

Изгубљени послови са 40-часовним и 48-часовним радним временом праћени су у првом и другом кварталу 2020. године (види табела 5). Разлике између првог квартала (који је претходио избијању пандемије) и другог (период карантина и ограниченог кретања) су очигледне, али би било погрешно ове бројке схватити као стваран број изгубљених радних места.

Ове бројке указују на чињеницу да су се фирме подстакнуте новонасталом ситуацијом, а у складу са релативно правовременим акцијама државе усмереним на очување запослености и радних места, одлучиле на смањени обим радне активности, скраћење радног времена, слање запослених на принудна одсуства и друге облике смањења запослености и ефективних радних сати.

Према подацима Међународне организације рада Србија је испод просека економија Западног Балкана када је процењен број изгубљених радних сати у питању. Албанија је једина земља у региону која је имала мањи процењени број изгубљених радних сати у односу на Србију.

2.3. Утицај кризе на младе и жене као рањиве групе на тржишту рада

Здравствена криза није испољила једнак утицај на све секторе привреде, као ни на све категорије радно способног становништва на тржишту рада. Прву категорију актера тржишта рада која је осетила изразито негативан утицај ковид кризе чине млади. Када кажемо млади мислимо подједнако и на лица која завршавају своје формално образовање и траже први посао, као и на лица која старости од 15 до 24 године која су већ радно ангажована.

Прва категорија младих, лица који траже свој први посао, је и раније, пре избијања пандемије, у просеку чекала 23 месеца да стекне стабилан посао (Араденко, 2021). У условима смањене агрегатне тражње и последично

редукције обима радних активности, те смањење понуде радних места, овај изазов пред младим лицима постао је још већи. На тај начин, млади, из статуса неактивности (услед школовања) прелазе у статус незапослености.

Са друге стране, криза је условила стање у коме пословни субјекти суочени са ограничењима у пословању (смањење тражње за производима и услугама, ограничено радно време, неизвесност трајања кризе) примењују тактику отпуштања радника који су се, временски гледано, последњи запослили, а то су у највећем проценту управо млади кадрови.

У табели 6 дат је приказ основних индикатора тржишта рада Србије за младе, лица старости од 15 до 24 године, у 2020. години. У последњој колони дата је разлика у процентним поенима између 2020. и 2019. године. У другом кварталу 2020. године (период затварања и ограниченог кретања), стопе активности и запослености младих су значајно опале, у односу на први квартал исте године. Стопа незапослености је такође смањена (што је делимично последица државне заштите радних места). У четвртом кварталу 2020. године дошло је до наглог раста стопе незапослености младих, при чему је тај проценат нарочито изражен код женског пола.

Табела 6: Основни показатељи тржишта рада за младе узраста од 15 до 24 године у 2020. години (%)

Индикатор	Пол	1.квартал	2. квартал	3. квартал	4. квартал	2020-2019
Стопа активности	Укупно	29,0	23,6	29,5	31,1	-1,3
	Мушарци	35,7	29,1	36,6	39,0	-1,1
	Жене	21,9	17,8	22,0	22,8	-1,6
Стопа запослености	Укупно	21,6	18,7	21,7	21,0	-0,7
	Мушарци	27,0	23,5	27,4	27,4	-0,5
	Жене	15,9	13,7	15,7	14,3	-1,0
Стопа незапослености	Укупно	25,5	20,7	26,5	32,4	-0,8
	Мушарци	24,5	19,4	25,1	29,7	-1,0
	Жене	27,4	23,0	28,8	37,3	-0,4

Извор: Аналитички извештај о стању на тржишту рада Србије у контексту економске кризе изазване пандемијом COVID-19, 2021.

Другу групу учесника тржишта рада на које је ковид криза изразито негативно утицала чине жене, свих старосних категорија. Жене спадају у најугроженију и најхетерогенију групу на тржишту рада Србије. Економска криза је додатно продубила већ постојећи јаз између мушкараца и жена, када је њихов положај на тржишту рада у питању.

Жене, традиционално, више воде бригу о деци и старим и немоћним члановима домаћинства. Услови затварања становништва, ограниченом кретања, прелазак на рад од куће и прелазак образовања на онлајн систем, у великој мери су отежали женама процес усклађивања породичног и пословног живота. Највећи број жена наводи управо ове разлоге као основ преласка у статус неактивних лица, односно као основ за напуштање радних места.

Са друге стране, већину запослених у здравственом сектору, као и у високо-контактним активностима (које су, како смо већ навели, биле посебно погођене кризом) чине управо жене. Иако је држава предузела мере да сачува радна места и ублажи утицај кризе, евидентно је да су се услови рада жена у јеку пандемије погоршавали. У годинама које су претходиле избијању пандемије један од основних циљева државе био је смањење јаза између мушкараца и жена када је њихов положај на тржишту рада у питању. Свака година у којој тај јаз није бар мало редукован, сматра се изгубљеном, а то су свакако биле последње две године.

3. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Основна карактеристика тржишта рада Србије у периоду пре избијања кризе узроковане пандемијом јесте тренд побољшања свих кључних показатеља тржишта рада. Избијањем пандемије дошло је до структурног лома и тај тренд је прекинут. Главни циљ две директне интервенције државе (као одговор на пандемију), усмерене ка привредним субјектима и становништву, је био очување радних места и ублажавање економских губитака изазваних дисбалансом на страни понуде и тражње на тржишту рада. Тај циљ је у доброј мери и постигнут, будући да је укупан број запослених лица старосне доби од 15 до 64 године у 2020. години, у односу на 2019. годину, незнатно смањен. Стопа незапослености је, у истом периоду, смањена за 1,4 процентна поена и сведена на једноцифрени број (9.5%). То смањење је резултат смањене активности (стопа активности је опала за 0,4 процентна поена у посматраном периоду).

Упркос свим напорима који су учињени не би ли се ублажио утицај кризе на животе сваког од нас, последице осећамо сви. Као и свака криза и ова криза је на тржишту рада створила и добитнике и губитнике. Другим речима, криза је неравномерно испољила утицај на секторе и различите социо-економске и демографске групе.

Високо-контактни сектори су прошли горе до других, па су доживели значајан пад тражње који је резултирао падом прихода и смањењем запослености.

Превентивне мере државе које су предузете како би се сачувала радна места биле су ефикасне категорији запослених са сталним радним односом, али нису успеле да заштите запослене на основу уговора о делу, уговора на одређено време, као ни сезонске и агенцијске раднике. Како то обично бива, најгоре су прошли они који су и пре избијања пандемије били слабо плаћени и на несигурним пословима. Са друге стране, најбоље су прошли запослени у ИТ сектору, високо-образовани радници и радници у јавном сектору. Упркос расту запослености у сектору здравства, те стимулативним финансијским мера предузетим од стране државе, питање је да ли су запослени у сектору здравства добитници или губитници у овој кризи, имајући у виду тежак период који су прошли у претходне две године.

Тренутно смо сведоци стварања неке „нове нормалности“ живота и рада којој треба да се прилагодимо. Иако је пандемија ослабила, није јој још увек крај. Последице кризе коју је изазвала биће све очигледније, како време буде одмицало. Да ли су последице кризе изазване пандемијом нужно само лоше и деструктивне или су пак подстакле један талас структурних промена у начину живота, рада и стварања? Кома је ова тзв. „нова нормалност“, која се тренутно формира, нова шанса, за неки нови почетак? Да ли је ова криза почетак краја за нека занимања и прилика за креирање неких потпуно нових послова и радних места? Ово су само нека од великог броја питања на које је потребно дати одговор у неким будућим истраживањима.

Нова нормалност захтева нове мере. Макроекономске мере које су нам свима у претходне две године пружале привремену подршку и помоћ су сувише скупе и њихова даља широка примена би била неоправдана и економски неодржива. Ове мере ће морати да замене пажљиво осмишљене интервенције на тржишту рада, циљано усмерене на оне који су кризом највише погођени и угрожени. Будућа истраживања треба да одговоре на питања

РЕФЕРЕНЦЕ

- Араденко, М. (2021). *Аналитички извештај о стању на тржишту рада Србије у контексту економске кризе изазване пандемијом COVID-19*. Сарајево: Regional Cooperation Council.
- Bortz, P., Michelena, G., & Toledo, F. (2020). A Gathering of Storms: The Impact of COVID-19 Pandemic on the Balance of Payments of Emerging Markets and Developing Economies (EMDEs). *International Journal of Political Economy*, 49(4), 318-335, DOI: 10.1080/08911916.2020.1857586.
- Carletti, E., Claessens, S., Fatas, A., & Vives, X. (2020). *The Bank Business Model in the Post-Covid-19 World*. Centre for Economic Policy Research.
- ILO, (2020). *ILO Monitor: Covid-19 and the world of work, third edition*. Geneva: ILO.
- ILO Database (2022) <https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang--en/index.htm> датум приступа: 1. април 2022. године
- Републички завод за статистику, (2020). Анкета о радној снази. РЗС, преузето са сајта: <https://data.stat.gov.rs/?caller=2400&languageCode=sr-Latn>, датум приступа: 2. април 2022. године
- Републички завод за статистику, (2021). Анкета о радној снази. РЗС, преузето са сајта: <https://data.stat.gov.rs/?caller=2400&languageCode=sr-Latn>, датум приступа: 2. април 2022. године
- World Bank (2021). *Western Balkans Regular Economic Report Spring 2021*. Washington DC: World Bank.